

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ενότητα 9^η : Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) και η Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)

Γεώργιος Ανδρέου
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Εμπόδια στην οικοδόμηση μιας κοινής εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής στην ΕΕ
2. Προϊστορία της ΚΕΠΠΑ – τα σχέδια Pleven και Fouchet
3. Προϊστορία της ΚΕΠΠΑ – η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία
4. Το Μάαστριχ και η δημιουργία της ΚΕΠΠΑ
5. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και η δημιουργία της ΚΕΠΠΑ
6. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ – τα βασικά χαρακτηριστικά της ΚΕΠΠΑ
7. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) και η ΚΕΠΠΑ
8. Η ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ)
9. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ

Σκοποί ενότητας

- Να γίνει μια ανασκόπηση των ιστορικών καταβολών της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).
- Να σκιαγραφηθεί η εξέλιξη της ΚΕΠΠΑ από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ έως τη Συνθήκη της Λισσαβόνας.
- Να συζητηθεί η σχέση ανάμεσα στην ΚΕΠΠΑ και την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ).

Εμπόδια οικοδόμησης μιας κοινής εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής

- Η ΕΕ δε διαθέτει σαφώς καθορισμένα πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά συμφέροντα τα οποία καλείται να προστατεύσει.
- Τα κράτη μέλη δεν επιθυμούν να χάσουν τον έλεγχο άσκησης πολιτικής στα πεδία της διπλωματίας και της άμυνας – τα οποία συνδέονται στενά με την εθνική ταυτότητα, κυριαρχία και επιρροή .
- Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει ιδιαίτερες σχέσεις με συγκεκριμένα κράτη ή/ και περιοχές του κόσμου, τις οποίες επιθυμούν να διατηρήσουν.

Προϊστορία της ΚΕΠΠΑ-τα σχέδια Pleven και Fouchet

1950: ο Γάλλος πρωθυπουργός Jaques Pleven κατέθεσε σχέδιο το οποίο προέβλεπε την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (ΕΑΚ). Το σχέδιο υπήρξε το αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα από το 1950 έως το 1952 και οδήγησε στην υπογραφή της συνθήκης για την ίδρυση της ΕΑΚ. Ωστόσο, η Συνθήκη απορρίφθηκε από τη Γαλλική Εθνοσυνέλευση το 1954 και το σχέδιο εγκαταλείφθηκε.

1961 και 1962: η Γαλλική κυβέρνηση υπέβαλε στους εταίρους τις στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες δύο διαφορετικές εκδοχές σχεδίου - γνωστού ως σχεδίου Fouchet από το όνομα του συντάκτη του, Γάλλου διπλωμάτη Christian Fouchet - που προέβλεπε στενότερη πολιτική συνεργασία, μια Ένωση Κρατών και κοινή εξωτερική πολιτική και άμυνα. Οι σχετικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των κρατών μελών ναυάγησαν το 1962.

Προϊστορία της ΚΕΠΠΑ- Η Ευρωπαϊκή πολιτική συνεργασία

1970: η σύνοδος κορυφής του Λουξεμβούργου υιοθετεί την έκθεση Davignon, η οποία προβλέπει την εγκαθίδρυση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ).

1973: η σύνοδος κορυφής της Κοπεγχάγης συστηματοποιεί τη λειτουργία της ΕΠΣ.

Στις εργασίες της ΕΠΣ συμμετέχουν οι Υπουργοί Εξωτερικών, η πολιτική επιτροπή (που συγκροτείτο από τους διευθυντές πολιτικών υποθέσεων των κρατών μελών) και η "ομάδα ευρωπαϊών ανταποκριτών" (υπεύθυνων για την παρακολούθηση της ΕΠΣ σε κάθε κράτος μέλος) με πρόσβαση στο νέο δίκτυο COREU.

1974: Η θεσμοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συμβάλει στον καλύτερο συντονισμό της ΕΠΣ.

1987: η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) θεσμοθετεί την ΕΠΣ. Προβλέπονται διαδικασίες αμοιβαίας πληροφόρησης και τακτικές συνδιασκέψεις για την εναρμόνιση των θέσεων των κρατών μελών στα θέματα της διεθνούς πολιτικής.

Ο δρόμος προς το Μάαστριχ και τη δημιουργία της ΚΕΠΠΑ

- Φθινόπωρο 1989: κατάρρευση των καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού» στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.
- Δεκέμβριος 1989: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου αποφασίζει τη σύγκληση Διακυβερνητικής Διάσκεψης (ΔΔ) για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση ως το τέλος του 1990.
- Ιούνιος 1990: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου αποφασίζει τη σύγκληση Διακυβερνητικής Διάσκεψης (ΔΔ) για την Πολιτική Ένωση ως το τέλος του έτους.
- Οκτώβριος 1990: επανανοποίηση της Γερμανίας.
- Δεκέμβριος 1990: έναρξη δύο ΔΔ για την ΟΝΕ και την Πολιτική Ένωση στη Ρώμη.
- Δεκέμβριος 1991: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχ υιοθετεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και η δημιουργία της ΚΕΠΠΑ

- Άρθρο 2 (πρώην άρθρο Β) των κοινών διατάξεων της ΣΕΕ

Ένας από τους στόχους της Ένωσης είναι "να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της στη διεθνή σκηνή, ιδίως με την εφαρμογή μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της εν καιρώ διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί, σε δεδομένη στιγμή, να οδηγήσει σε κοινή άμυνα (..)".
(Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, 1992).

- Τίτλος V της ΣΕΕ

Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να καθορίζουν και εφαρμόζουν μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).

Η ΚΕΠΠΑ αντικατέστησε την ΕΠΣ και αποτέλεσε το δεύτερο - διακυβερνητικό – πυλώνα της ΕΕ. Η λήψη αποφάσεων μονοπωλείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο, κυριαρχεί ο κανόνας της ομοφωνίας και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στερείται δικαιοδοσίας.

Η Συνθήκη του Μάαστριχ- βασικά χαρακτηριστικά της ΚΕΠΠΑ (1/2)

1. Προσδιορίστηκαν οι γενικοί στόχοι της ΚΕΠΠΑ.
2. Θεσπίστηκε η συστηματική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας.
3. Όπου κρινόταν απαραίτητο, το Συμβούλιο θα προσδιόριζε κοινές θέσεις με ομοφωνία.
4. Βάσει των γενικών κατευθυντήριων γραμμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο θα μπορούσε να υιοθετήσει κοινές δράσεις. Κατά την ανάπτυξη μιας κοινής δράσης, το Συμβούλιο θα μπορούσε να καθορίσει ότι οι αποφάσεις εφαρμογής θα λαμβάνονταν με ειδική πλειοψηφία.
5. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) θα ήταν «αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και θα μεριμνούσε για την εκπόνηση και την εφαρμογή των αποφάσεων της Ένωσης που έχουν συνέπειες στην άμυνα».

Η Συνθήκη του Μάαστριχ- βασικά χαρακτηριστικά της ΚΕΠΠΑ (2/2)

Προκειμένου να επιτευχθεί αρμονική λειτουργία, χωρίς αντιφάσεις μεταξύ των δύο μορφών δράσης (κοινοτικής και διακυβερνητικής), το Άρθρο 3 (πρώην άρθρο Γ) προβλέπει ότι:

"Η Ένωση μεριμνά (..) για τη συνοχή του συνόλου της εξωτερικής δράσης της στο πλαίσιο των πολιτικών της στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, της ασφάλειας, της οικονομίας και της ανάπτυξης. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή έχουν την ευθύνη να εξασφαλίζουν αυτήν τη συνοχή. Εξασφαλίζουν, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, την υλοποίηση αυτών των πολιτικών." (Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, 1992).

Εντούτοις, τα πρώτα δείγματα από την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ ήταν απογοητευτικά – ιδιαίτερα στην περίπτωση της γιουγκοσλαβικής κρίσης.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) και η ΚΕΠΠΑ (1/2)

Μάρτιος 1996: έναρξη νέας Διακυβερνητικής Διάσκεψης για την τροποποίηση της ΣΕΕ. Ένας από τους τομείς προτεραιότητας ήταν η αύξηση της ικανότητας της ΕΕ για την ανάληψη εξωτερικής δράσης.

1997: Υπογράφεται η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Κύριες αλλαγές στην ΚΕΠΠΑ:

1. Τα μέσα πολιτικής της ΚΕΠΠΑ επαναπροσδιορίστηκαν ως εξής: καθορισμός των γενικών στόχων και προσανατολισμών, κοινές στρατηγικές, κοινές δράσεις, κοινές θέσεις, ενισχυμένη συνεργασία. Τα δύο πρώτα μέσα θα είχαν διακυβερνητικό χαρακτήρα (ομοφωνία). Για την υιοθέτηση κοινών θέσεων και κοινών δράσεων προβλέφθηκε η ειδική πλειοψηφία, ωστόσο προβλέφθηκε το δικαίωμα αρνησικυρίας «για σημαντικούς και δεδηλωμένους λόγους εθνικής πολιτικής».
2. Θεσπίστηκε ένα νέο μέσο, η «εποικοδομητική αποχή».

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) και η ΚΕΠΠΑ (2/2)

3. Δημιουργήθηκε η θέση του Υπατού Εκπροσώπου για την ΚΕΠΠΑ. Αποστολή του ήταν να επικουρεί το Συμβούλιο, και ιδίως την Προεδρία του Συμβουλίου, σε κάθε θέμα υπαγόμενο στην ΚΕΠΠΑ, συμπεριλαμβανόμενης της εξωτερικής εκπροσώπησης της Ένωσης.
4. Συστάθηκε μια Μονάδα Σχεδιασμού Πολιτικής και Έγκαιρης Προειδοποίησης.
5. Προσδιορίστηκαν για πρώτη φορά τα θέματα ασφάλειας τα οποία εντάσσονταν στην αρμοδιότητα της ΕΕ. Πρόκειται για τις αποστολές Πέτερσμπεργκ («ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης, αποστολές διατήρησης της ειρήνης και επέμβαση μάχιμων δυνάμεων στη διαχείριση κρίσεων καθώς και στην αποκατάσταση της ειρήνης»).
6. Το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών της ΚΕΠΠΑ ενσωματώθηκε στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφαλείας και Άμυνας(ΕΠΑΑ)

- 1996: η Υπουργική Σύνοδος του NATO υιοθετεί την Ευρωπαϊκή Ταυτότητα Ασφάλειας και Άμυνας, καθώς και το σχέδιο για τις Συνδυασμένες Μικτές Δυνάμεις Επιχειρήσεων.
- 1988: Γαλλο-Βρετανική διακήρυξη του Saint Malo .
- 1999: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας δημιουργεί την Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ) .
- 2000: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας αποφασίζει τη σύσταση των πολιτικο-στρατιωτικών οργάνων της ΕΠΑΑ.

Συνθήκη της Νίκαιας (2000)

- Οι αρμοδιότητες της ΔΕΕ για τη διαχείριση των κρίσεων ενσωματώθηκαν στην Ένωση.
- Ισχυροποιήθηκε ο ρόλος της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας. Η Επιτροπή αυτή μπορεί να εξουσιοδοτείται από το Συμβούλιο, για τους σκοπούς των επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων και για τη διάρκειά τους, να λαμβάνει τις προσήκουσες αποφάσεις προκειμένου να διασφαλίσει τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση των επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων (Άρθρο 25 ΣΕΕ).

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ-κατάργηση 2^{ου} πυλώνα

Η συνθήκη της Λισσαβόνας καταργεί τη διάκριση μεταξύ των τριών πυλώνων. Η συγχώνευση αυτή των πυλώνων δεν επηρεάζει, ωστόσο, τους τρόπους λήψης αποφάσεων σε θέματα ΚΕΠΠΑ. Διατηρείται ο πρωταρχικός ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ καθώς επίσης και η αρχή της ομοφωνίας.

Η συγχώνευση των πυλώνων έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία αντικαθίσταται από την ΕΕ. Εξ αυτού του γεγονότος, η ΕΕ αποκτά νομική προσωπικότητα (ιδιότητα την οποία κατείχε μόνο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα). Η νομική αυτή προσωπικότητα προσδίδει στην ΕΕ νέα δικαιώματα σε διεθνές επίπεδο. Στο εξής, η ΕΕ έχει τη δυνατότητα, για παράδειγμα, να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες και να προσχωρεί σε διεθνείς οργανισμούς ή συμβάσεις.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- μέσα πολιτικής

Η συνθήκη της Λισσαβόνας τροποποιεί το είδος των πράξεων που εγκρίνονται στον τομέα της ΚΕΠΠΑ. Στο εξής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ υιοθετούν μόνο αποφάσεις σχετικά με:

- τα στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ένωσης.
- τις δράσεις που αναλαμβάνει η Ένωση.
- τις θέσεις που λαμβάνει η Ένωση.
- τους λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή των δράσεων και των θέσεων της Ένωσης.

Καμία νομοθετική πράξη δεν θεσπίζεται στον τομέα της ΚΕΠΠΑ και η αναρμοδιότητα επί της αρχής του Δικαστηρίου διατηρείται (με δύο εξαιρέσεις).

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- λήψη αποφάσεων

Η συνθήκη της Λισσαβόνας δεν επιφέρει σημαντικές τροποποιήσεις στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στον τομέα της ΚΕΠΠΑ. Συνεπώς, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι το αρμόδιο θεσμικό όργανο που καθορίζει τους γενικούς προσανατολισμούς και τις στρατηγικές της ΕΕ. Επί αυτής της βάσης, το Συμβούλιο της ΕΕ είναι αρμόδιο να θεσπίζει και να υλοποιεί, στη συνέχεια, τα μέτρα εφαρμογής.

- **Δικαίωμα πρωτοβουλίας** διαθέτουν τα κράτη μέλη και ο ύπατος εκπρόσωπος για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, Ο ύπατος εκπρόσωπος ασκεί το δικαίωμα αυτό με τη στήριξη της Επιτροπής. Επιπλέον, ο ύπατος εκπρόσωπος ενημερώνει και διαβουλεύεται τακτικά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως προς την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ. Κυρίως, οφείλει να μεριμνά ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- **Η ομοφωνία** παραμένει ο γενικός κανόνας για την έγκριση των αποφάσεων. Ωστόσο, προβλέπεται ειδική μεταβατική ρήτρα εφαρμοστέα στο σύνολο της ΚΕΠΠΑ, με εξαίρεση τις αποφάσεις που έχουν στρατιωτικές συνέπειες ή οι οποίες λαμβάνονται στον τομέα της άμυνας. Χάρη σε αυτή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να επιτρέψει στο Συμβούλιο να εκδώσει απόφαση με ειδική πλειοψηφία για την έγκριση ορισμένων μέτρων.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ο ύπατος εκπρόσωπος(1/3)

Στο παρελθόν, οι αρμοδιότητες του ύπατου εκπροσώπου ανήκαν σε δύο διαφορετικές προσωπικότητες της ΕΕ: τον ύπατο εκπρόσωπο για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) και τον αρμόδιο επί των εξωτερικών σχέσεων επίτροπο.

Η συνθήκη της Λισσαβόνας συγκεντρώνει στα χέρια ενός ατόμου τις αρμοδιότητες που σχετίζονται με την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας. Με αυτόν τον τρόπο, αναμένεται να υπάρξει μεγαλύτερη συνοχή, αποτελεσματικότητα και δημοσιότητα στην εξωτερική δράση της ΕΕ.

Ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης δεν έχει το μονοπώλιο της εξωτερικής εκπροσώπησης της ΕΕ. Η συνθήκη της Λισσαβόνας αναθέτει επίσης στον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου την εξωτερική εκπροσώπηση της ΕΕ, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του ύπατου εκπροσώπου. Ωστόσο, στο κείμενο δεν αποσαφηνίζεται ο τρόπος καταμερισμού των καθηκόντων μεταξύ των δύο.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ο ύπατος εκπρόσωπος(2/3)

Ο ύπατος εκπρόσωπος συμμετέχει ενεργά στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης. Κατ' αρχάς, συμβάλλει στη διαμόρφωση αυτής της πολιτικής με τις προτάσεις που υποβάλλει στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στη συνέχεια, εφαρμόζει τις εγκριθείσες αποφάσεις με την ιδιότητα του εντολοδόχου του Συμβουλίου.

Επιπλέον, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης έχει καθήκοντα εκπροσώπησης. Διεξάγει τον πολιτικό διάλογο με τρίτες χώρες και είναι αρμόδιος να εκφράζει τη θέση της Ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ο ύπατος εκπρόσωπος(3/3)

Καθώς αντικατέστησε τον ύπατο εκπρόσωπο για την ΚΕΠΠΑ και τον αρμόδιο επί των εξωτερικών υποθέσεων επίτροπο, ο ύπατος εκπρόσωπος κληρονόμησε επίσης τα αντίστοιχα καθήκοντά τους.

- Στο Συμβούλιο, πρέπει να διασφαλίζει τη συνοχή και τη συνέχεια των εργασιών που αφορούν την εξωτερική πολιτική της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, είναι πρόεδρος του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων.
- Στην Επιτροπή, είναι επιφορτισμένος με την άσκηση των καθηκόντων που βαρύνουν την Επιτροπή στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων. Πρέπει επίσης να μεριμνά για τον συντονισμό της εξωτερικής πολιτικής με τις άλλες πολιτικές καθώς και τις άλλες υπηρεσίες της Επιτροπής.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ-ΕΥΕΔ (1/2)

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης

Η ΕΥΕΔ τίθεται υπό την εξουσία του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Υποστηρίζει τον ύπατο εκπρόσωπο στην επιτέλεση των καθηκόντων του, όσον αφορά:

- την άσκηση και τη χάραξη της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας ("ΚΕΠΠΑ") της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ("ΚΠΑΑ").
- την προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων.
- την αντιπροεδρία της Επιτροπής στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων.

Η ΕΥΕΔ υποστηρίζει επίσης το γενικό γραμματέα του Συμβουλίου, την Επιτροπή και τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών, προκειμένου να εξασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων τομέων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Τέλος, η ΕΥΕΔ στηρίζει την Επιτροπή κατά τη χάραξη και την εφαρμογή προγραμμάτων και χρηματοπιστωτικών μέσων της εξωτερικής δράσης της ΕΕ.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ-ΕΥΕΔ (2/2)

Η έδρα της ΕΥΕΔ βρίσκεται στις Βρυξέλλες. Τη διαχείριση της ΕΥΕΔ ασκεί εκτελεστικός γενικός γραμματέας, ο οποίος ενεργεί υπό την εξουσία του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης.

Η κεντρική διοίκηση της ΕΥΕΔ αποτελείται οργανωτικά από γενικές διευθύνσεις που ασχολούνται με:

- τομείς θεματικών και γεωγραφικών δράσεων, οι οποίοι καλύπτουν όλες τις χώρες και τις περιφέρειες του κόσμου,
- τη διοικητική διαχείριση, την ασφάλεια των συστημάτων επικοινωνίας και πληροφόρησης, τη δημοσιονομική διαχείριση και τους ανθρώπινους πόρους,
- τη διαχείριση των κρίσεων και το σχεδιασμό, το στρατιωτικό Επιτελείο της ΕΕ και το κέντρο επιχειρήσεων της ΕΕ (Sitcen) για την άσκηση της ΚΕΠΠΑ.

Η ΕΥΕΔ αποτελείται επίσης από αντιπροσωπείες της ΕΕ στις τρίτες χώρες και τους διάφορους διεθνείς οργανισμούς. Αυτές συνεργάζονται και ανταλλάσσουν πληροφορίες με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών της ΕΕ.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ΚΠΑΑ (1/5)

Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας

- Η ΚΠΑΑ αντικαθιστά την ΕΠΑΑ και εξακολουθεί να αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της ΚΕΠΠΑ. Η συνθήκη της Λισσαβόνας προβλέπει νέες διατάξεις, οι οποίες στοχεύουν στην ανάπτυξη της ΚΠΑΑ και στον προοδευτικό προσδιορισμό μίας κοινής ευρωπαϊκής άμυνας.
- Η ΚΠΑΑ παρέχει στην ΕΕ τη δυνατότητα να διεξάγει επιχειρησιακές αποστολές σε τρίτες χώρες. Οι αποστολές αυτές έχουν κυρίως σκοπό τη διατήρηση της ειρήνης και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας. Στηρίζονται σε μη στρατιωτικά και στρατιωτικά μέσα, τα οποία παρέχονται από τα κράτη μέλη.
- Μέχρι τη θέση σε ισχύ της συνθήκης της Λισσαβόνας, οι αποστολές που μπορούσαν να διεξαχθούν στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ ήταν: ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης· αποστολές πρόληψης συγκρούσεων και διατήρησης της ειρήνης· αποστολές επέμβασης μάχιμων δυνάμεων στη διαχείριση κρίσεων.
- Στον κατάλογο αυτό, η συνθήκη της Λισσαβόνας προσθέτει τρεις νέες αποστολές: κοινές δράσεις αφοπλισμού· αποστολές με στόχο την παροχή συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων· επιχειρήσεις σταθεροποίησης μετά το πέρας των συγκρούσεων.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ΚΠΑΑ (2/5)

Το Συμβούλιο καθορίζει τους στόχους και τις γενικές ρυθμίσεις εφαρμογής των αποστολών αυτών. Στο εξής, μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση αποστολής σε ομάδα κρατών μελών που το επιθυμούν και διαθέτουν τα αναγκαία μη στρατιωτικά και στρατιωτικά μέσα για την πραγματοποίηση της εν λόγω αποστολής.

Κατά την εφαρμογή της ΚΠΑΑ επιτρέπεται επίσης η παρέμβαση πολυεθνικών δυνάμεων. Οι δυνάμεις αυτές είναι αποτέλεσμα της στρατιωτικής συμμαχίας μεταξύ ορισμένων κρατών μελών, τα οποία αποφάσισαν να συνδυάσουν τις δυνατότητες, τον εξοπλισμό και τις δυνάμεις τους. Οι κύριες "Euroforces" είναι:

- η Eurofor, που συγκεντρώνει χερσαίες δυνάμεις της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας·
- η Eurocorps, που συγκεντρώνει χερσαίες δυνάμεις της Γερμανίας, του Βελγίου, της Ισπανίας, της Γαλλίας και του Λουξεμβούργου·
- η Euromarfor, που συγκεντρώνει ναυτικές δυνάμεις της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας·
- η Ευρωπαϊκή Ομάδα Αεροπορίας, που συγκεντρώνει αεροπορικές δυνάμεις της Γερμανίας, του Βελγίου, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ΚΠΑΑ (3/5)

ΡΗΤΡΑ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΑΜΥΝΑΣ

Η συνθήκη της Λισσαβόνας για πρώτη φορά προβλέπει ρήτρα αμοιβαίας άμυνας που συνδέει τα κράτη μέλη της ΕΕ. Επομένως, το κράτος μέλος που δέχεται ένοπλη επίθεση στην επικράτειά του, μπορεί να υπολογίζει στη βοήθεια και τη συνδρομή των άλλων κρατών μελών, τα οποία οφείλουν να το συνδράμουν.

Δύο περιορισμοί έρχονται να μετριάσουν την ισχύ αυτής της ρήτρας:

- η ρήτρα αμοιβαίας άμυνας δεν επηρεάζει την πολιτική ασφάλειας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών, κυρίως αυτών που είναι παραδοσιακά ουδέτερα,
- η ρήτρα αμοιβαίας άμυνας δεν επηρεάζει τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ΚΠΑΑ (4/5)

Η συνθήκη της Λισσαβόνας επεκτείνει και επεξηγεί περαιτέρω τις αρμοδιότητες του *Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας*. Κύριος στόχος του τελευταίου είναι να βελτιώσει τις στρατιωτικές δυνατότητες των κρατών μελών. Για το σκοπό αυτό οφείλει:

- να καθορίσει κοινούς στόχους για τα κράτη μέλη σε θέματα στρατιωτικών δυνατοτήτων·
- να δημιουργεί προγράμματα και να εξασφαλίζει τη διαχείρισή τους, προκειμένου να εκπληρώσει τους στόχους που έχει θέσει·
- να εναρμονίσει τις επιχειρησιακές ανάγκες των κρατών μελών και να βελτιώσει, έτσι, τις μεθόδους προμηθειών στρατιωτικού εξοπλισμού·
- να διαχειρίζεται τις ερευνητικές δραστηριότητες σε θέματα αμυντικής τεχνολογίας·
- να συμβάλλει στην ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των στρατιωτικών δαπανών.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η ΚΕΠΠΑ- ΚΠΑΑ (5/5)

Η μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία είναι μία μορφή ακόμη βαθύτερης συνεργασίας μεταξύ ορισμένων κρατών μελών στον αμυντικό τομέα. Αποτελεί αντικείμενο ενός πρωτοκόλλου προσαρτημένου στη συνθήκη της Λισσαβόνας.

Στο πλαίσιο αυτό, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη δεσμεύονται να αναπτύξουν ακόμη πιο εντατικά τις αμυντικές τους δυνατότητες και να παρέχουν μάχιμες μονάδες για τις προβλεπόμενες αποστολές. Άλλωστε, οι συνεισφορές των συμμετεχόντων κρατών μελών αποτελούν αντικείμενο τακτικής αξιολόγησης από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας.

Η μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία εγκρίνεται από το Συμβούλιο, το οποίο εκδίδει απόφαση με ειδική πλειοψηφία, μετά από αίτημα των συμμετεχόντων κρατών μελών. Δεν απαιτείται κατώτατο όριο κρατών μελών για να δημιουργηθεί. Κάθε κράτος μέλος είναι ελεύθερο να αποχωρήσει ή να συμμετάσχει στην μόνιμη συνεργασία, εφόσον πληροί τους όρους δέσμευσης.

Βιβλιογραφία

- Hix, S. (2009), *Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Μαραβέγιας, Ν. , Τσινισιζέλης, Μ. (επιμ.) (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Moussis, N. (2011), *Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία πολιτικές*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Nugent. N. (2012), *Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα, Εκδόσεις Σαββάλας.
- Wallace, W. , M. Pollack and A. Smith (eds.) (2010), *Policy-Making in the European Union* (Sixth Edition), London: Oxford University Press.

Βιβλιογραφία

- «Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση», Λουξεμβούργο 1992, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Διαθέσιμο στο http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_on_european_union/treaty_on_european_union_el.pdf. Τελευταία πρόσβαση στις 20/06/2015.
- «Συνθήκη του Άμστερνταμ», Λουξεμβούργο 1997, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Διαθέσιμο στο http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_el.pdf. Τελευταία πρόσβαση στις 20/06/2015
- «Συνθήκη της Λισσαβώνας. Για τη τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας». Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2007, αριθ. C 306. Διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EL>. Τελευταία πρόσβαση στις 20/06/2015.

Βιβλιογραφία

- «Συνθήκη της Νίκαιας. Που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις». Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2001, αριθ. C 80. Διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=EL>. Τελευταία πρόσβαση στις 19/06/2015.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γεώργιος Ανδρέου.
«Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) και η Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας(ΚΠΑΑ)».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS394/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Ραμματά
Θεσσαλονίκη, εαρινό εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

